

24 Sept. for stor Besværing for Undersaatterne, eller og kunde foreslaae en Maade, hvorledes de Fattiges Midler med bedre Sparksomhed og de Fattige til bedre Nytte kan forvaltes (*), da maae enhver sit saadant for de Fattiges Directeurer angive, som det med dem til de Fattiges Beste skal overveie. 16.) Denne Fr. skal hvert Aar den første Søndag efter Trefoldigheds Søndag offentlig af alle Prædikestolene i Kbhavn oplæses (**).

24 Sept. Fr. Om Betlerne i Danmark saavel paa Landet, som i Kjøbstæderne, Kbhavn undtagen. Cancel. P. 37.

Nøiere bestemt ved Forb. 18 Dec. 1715, Fr. 23 Febr. 1725, 6 Oct. 1731 og 18 Mart. 1778, samt de der anførte Rescripter. (***). Efr., ang. Viborg, Møns

(*) I Saml. af Fr. staar ved en Trykfeil: forvandles (ald. Udg.).

(**) Efr. N. 4 Maj. 1709.

(***) Denne Fr. er i nogle Poster forandret ved Rescr. 5 Mart. 1734 (til Stiftamtmandene og Biskopperne i Danmark, Sieland undtagen, til hvilke det forhen d. 5 Febr. var afgaaet), som befaler: 1.) At siden der i en og anden Kjøbsted uden for Kjøbenhavn skal findes adskillige, som, uanseet Fr. 24 Sept. 1708. 1 Post 2. §, enten ei vil lade sig tegne for noget vist aarlig, eller og tegne sig for saa lidet, at de baade kunde og burde give mere; saa skal saadanne Kjøbstæders uvillige Indbyggere, under hvad Jurisdiction de end kunde sortere, de Militaire, som staa i virkelig Kgl. Tjeneste, alene undtagen, aarlig sættes af Magistraten eller, hvor ingen Magistrat er, af Bysfogden for noget vist til de Fattige; dog skal, hvad de sættes for, for det af dem kræves, indsendes til Stiftamtmandens og Biskoppens Approbation. 2.) Saa som endel i Kjøbstæderne, uden tiellig Marsag, over Aar og Dag udeblive med det af dem lovede, og de Fattige dog derved intet vinde, at desliges Navne efter Fr. af Prædikestolene bleve aflæste, naar de fremdeles indeholdte, hvad de havde udlovet; saa

Møns og Odense Tugthuse, Fund. 14 Nov. 1743, Pl. 24 Sept. 30 Jul. 1745 og Fund. 25 Maj. 1752.

O 2

Gr.

saa skal Magistraten eller, hvor ingen Magistrat er, Bysfogden hos dem, der kan, men, efterat de 2 a 3 Gange ere krævede, ikke vil betale, udpante, hvad de enten have udlovet eller ere ansatte for at svare; dog at Stift-Besalingsmandens Approbation og Paaskrift af Vedkommende først indhentes, før udpantningen skeer. 3.) Efterdi det skal drage en stor Udsløstighed efter sig, at Stiftamtmandene og Biskopperne, efter Res II Post 1. §, skal constituere Provsten i hans Herred og Herredsfogden i hans Distrikt til at være Inspecteur over de Fattige, formeddelt at i et enkelte Herred paa nogle Steder skal findes 2 Herredsfogder, og 4 samt flere Birkfogder, foruden at alle Herreds- og Birkfogder ikke alle ere af det Begreb, at de de Fattiges Væsen med Frugt kunde foreslaae, eller af den Nederhæftighed, at dem de Fattiges Almisser Indkrævelse skærfelig kan betroes; saa anordnes: at tillige med Provsterne skal Amtsforvalterne, Amtsfriverne, og Regimentsfriverne, hvor de ere, være Inspecteurer paa Landet, i Steden for Herreds og Birkfogderne; dog maae en og anden Herredsfoged tillige være de Fattiges Inspecteur, helst i de Herreder, hvor Amtsforvalteren, Amtsfriveren eller Regimentsfriveren og Provsten deres Hielp behøver og begierer. 4.) Da der efter Fr. i hvert Sogn skulde være en Kasse og i hvert Herred derforuden en anden Kasse for de Fattige, og de Fattige paa de fleste Steder spise hos Bonden, imod at de arbeide for ham, saa vidt de kunde, den eller de Dage de der spise; saa kan det være nok, at i hvert Herred holdes en Kasse, i hvilken skal nedlægges, alt hvad af Sognerne indkommer, hvilken Kasse skal staa hos Herreds-Propsten, som dertil skal have en Nøgel, men Amtsforvalteren, Amtsfriveren eller Regimentsfriveren en anden; og skal af den, Tid efter anden, udtages, hvad til Herredets Fattiges nødvendige Klæder, de Soges Forsøgning, de Dødes Begravelse, de fremmede Betleres Udsørel, med videre, udkræves. Men som det vilde have sin Vanskelighed, om Amtsforvalteren, Amtsfriveren eller Regimentsfriveren, hver Gang en Fattig døde eller nogen anden hastig og uomgængelig Udgift foresaldt i et eller andet af Herredets Sogner, skulde møde eller lade møde hos Provsten, for at udtage der Behøvende af Kassen; saa skal hver Sogne-Præst

24 Sept.

Gr. Uagtet Kong C. V. ved nogle derom udgivne
 Frr. har draget Omsorg for, at de Fattige, som selv
 intet

Præst leveres endel Penge, imod at han nedlægger sin
 Revers for dem i Herreds-Kassen, og siden for In-
 specteurerne gjør rigtig og bevislig Regnskab, hvortil
 de vare forbrugte. 5.) I samme Kasse skal forva-
 res alt hvad Herredets Proprietairer, geistlige og verd-
 lige Betientere, Selveiere samt formuende Bønder, som
 hellere vil give noget aarlig vist i Penge, end spise en
 eller anden Trængende, til de Fattige contribuere,
 samt alle andre Herredets Fattige tilkommende Indkom-
 ster, af hvilke ingen anden, end Herredets egne Fatti-
 ge skal nyde Forsiegning, uden Henseende at et Cogn
 kan have contribueret mere til Kassen, end det andet;
 thi findes det billigt, at det Cogn, der har meer Fat-
 tige og mindre Indkomster, hjælpes af det, der kan
 have mere Indkomster og færre Fattige. 6.) Som
 der, efter Res II Post 13 §, skal gives til Herredskas-
 sen aarl. af hver heel Gaard 4 §, og af hver halv
 Gaard 2 §, af hver Huusmand 1 §, hver Tjeneste-
 karl, naar han nyder fuld Løn 2 §, men naar han
 ej faaer uden halv Løn 1 §; men der fornemmes, at
 af saadan Indtægt, hvor ringe den end synes, paa
 adskillige Steder intet og paa andre Steder ganske li-
 det i Kassen er indkommet; saa befales, at Amtsfor-
 valterne, Amtskriverne og Regimentskriverne skal ind-
 tale disse saae Penge, ligesom de Kgl. Statter,
 samt dem til Herreds-Kassen levere; til hvilken
 Ende hver Sognepræst skal lade tilfille Amtsforvalte-
 ren, Amts- og Regimentskriveren en skimeret Ko-
 pie af det Mandtal, han aarlig forfatter over dem,
 der i hans Sogn svare Golde- og Familie-Stat, hvor-
 efter da de Herreds-Kassen tilkommende Penge af
 Tjenestekarlene skal inddrives. 7.) Da ej alene ad-
 skillige paa Landet boende, men endog Proprietairer selv,
 der opholde dem paa deres Sædegaarde, i ingen Maade,
 efter adskillige Grindringer, have villet bekvemme
 dem til at give de Fattige aarlig noget vist, er det fun-
 det for godt, at deslige Proprietairer og andre skal af
 Stiftbetsalingsmanden og Biskoppen sættes for, hvad
 de til de Nødlidende skal svare; og skal det, de anset-
 tes for, naar de intet med Villighed derover kunde
 have at klage, saavelsom hvad andre have udlover,
 men uden Narag indholde, lige med de andre Kgl.
 Statter, af Amtsforvalterne, Amts- og Regiments-
 kriverne indkræves. Billige er det ved Reser. 26 Aug.

1735

intet til Føde eller Underholdning kunde fortjene, der- 24 Sept.
 med til Nødtørst kunde vorde forsynede, og de til Nr.

D 3

beid

1735 (til Stiftamtmandene og Bisperne i Danmark)
 befalet: At saasom nogle af Præsterne skal findes baade
 efterladne og uwillige i at assistere de Fattiges Inspec-
 teurer til de Fattiges Wiens Istandtælle, i det at
 endel udeblive med deres Mandtaller og Inddeling saa-
 vel som Regnskaber, hvorved Kongens Intention ang.
 de Fattiges Væsen ikke lidet forhindres, da, paa det
 de Efterladne kunde bringes til desforre Hurtighed og
 Narvaagenhed i dette Werk, skal Biskoppen, efter noie
 Examination og Sagens befundne Beskaffenhed, mul-
 tere de Præster i hans Stift, som, efter Inspecteu-
 rernes for de Fattiges Væsen deres Andragende, maatte
 over den foresatte Tid udeblive med deres Mandtaller
 eller Regnskaber, eller i andre Maader give de Fatti-
 ges Inspecteurer Anledning at besvære sig over dem.
 Og saasom det ellers er foranstaltet, at hvis de Fat-
 tige efterlade sig, skal til de Fattiges Kasse hiemfalde,
 og det meste deraf vil bortgaae, naar det ved Kettens
 Betiente skulde auctioneres, siden det ikkun kan være
 af ringe og liden Værdie; Saa bevilges, at de Fat-
 tiges Inspecteurer maae lade forrette Auctioner efter
 de Fattige, som nyde Almisse, naar de ved Døden af-
 gaae, uden nogen Paaanke af dem, som ellers for-
 mene sig Auctions-Forretningen at tilkomme, ved
 hvem de dertil sandt tjenligt, hvortil Degnen og Præ-
 stens Medhjelpere af Præsten skal beskaffes, uden at de
 for saadan deres Umage noget bør nyde. Da og Fær-
 gemændene findes, at overføre fremmede Omløbere
 uden ringeste Pas og Beviis, endskont de Kgl. Frr.
 strængelig forbyde saavel Færgemændene, som alle
 Søfarende, fremmede omløbende Personer at overføre,
 som ikke kan forevise rigtigt Pas; Saa skal Stiftbets-
 alingsmanden befale Magistraten, eller, hvor ingen an-
 den Magistrat er, Byfogden i de Kiøbstæder, hvor
 Transporten fæer til Landet, at have noie Indseende
 med Færgemændene og eftersæe, hvilke Personer der
 blive overfattede, og, naar da nogen maatte befindes,
 som uden rigtigt Pas og Afseende vilde indfinde sig i Lan-
 det, skal Færgemanden paa frist Fod tilholdes, at føre
 samme Person tilbage igjen, og derforuden efter de der-
 om udgangne Frr. straffes for sin ulovlige Transport.
 Til hvilken Ende de fra en til anden Provints reisende
 skal forsyne sig med deres Nødvigheds Pas, og hvad Frem-
 mede Udenrigs angaaer, da skal de af hvert Færgesteds
 Dvrigs

24 Sept. beid tienslige dertil hielpes og fra Lediggang holdes, saa at Betlerie og Tryglerie kunde affkaffes, enhver fra besværlig Overløb befries og al deraf flydende Udfik forekommes; er dog saadan nyttig Anordning moxer overalt ej kommet til Fuldkommenhed, eller til de Fattiges Pleining og Underholdning nogen tilstrækkelig Anstalt giort af Vedkommende, hvorover de Fattige i Høbet, især Vørn fra 6 til 15 Aar, løbe omkring paa Landet, hvorved Landsbyerne, som ellers bør forsørge deres egne Fattige, blive feede og forredelige til videre og fremdeles Pleining, og Betlerie derover mere end forhen nu tager Overhaand, Landet og dets Indbyggere til ikke liden Besværing.

I Post. Ang. de Fattige i Kiøbstæderne i Danmark; Rhavn undtagen. 1.) Saaom til de Fattiges Underholdning tilstrækkelige Midler nødvendig behøves, saa skal alle Geistlige og Civile Betiente noget vist aarlig til de Fattiges Kasse give, nemlig: De Civile Betiente, som Kgl. Gage bekomme, skal deraf give aarlig 1 p. C., som ved Betalingens Terminer indeholdes, og kvartaliter af Zahl-Kassen skal betales til de forordnede Directeurer imod Qvittering. De Geistlige betale ligeledes efter deres Kalds og Bestillingers Indkomster 1 p. C. aarlig, som ved Biskeoppen og dertil forordnede Commissarier skal undersøgges og determineres (*). 2.) Enhver Underfaat kan efter sin Ene og Vilkaar i en dertil igiennemdraget og numereret Bog selv indskrive, hvad han aarlig, som en frivillig Gave, vil erlægge; og naar Terminen,

Øvrighed vel examineres, om de kunde være Betlere. See og Rescr. 6 Nov. 1739. Esr. Rescr. 3 Sept. 1708 og, ang. Randers, 23 Dec. 1791.

(*) Esr. Rescr. 4 Maj. 1709, 7 Oct. 1740 og 10 Apr. 1745.

nen, som til Betalingen er bestemt, er forfalden, skal 24 Sept. de Fattiges Inspecteurer (som i hver Kiøbsted, hvor der er Magistrat, skal være Sognepræsten, og det til Hovedkirken om der er flere end een Kirke, og een af Magistratens Midde, tilligemed to eller flere fornustige og redelige Borgere, som Magistraten efter Byens Størrelighed af hvert Sogn, naar der er flere end een Sognekirke, forordner; og Bvesogden i de Kiøbstæder, hvor ingen Magistrat er, tilligemed Sognepræsten og Kirkens Forstandere) komme tilsammen paa Raadstuen eller i Præstens Huus, og da skal enhver fremsende sit Contingent, hvorfor han sig har indskrevet, som i forbemælte Bog skal affrives. Bliver nogen ude med Betalingen og efter Advarsel ikke, uden billig Aarsag, inden Aarets Udgang indfinder sig, da skal deres Navne offentlig paa Prædikestolene oplæses, og der af Præsten, enhver i sin Sognekirke, paamindes; Dog skal ikke nogens Navn saaledes oplæses, før de andre hans Medinspecteurer det med deres Underskrift have samtykt (*); Og om end nogen vilde spise een eller flere ugentlig, som Vørn, der gaar i Skole, eller Sengeliggende, som han daglig vilde sende noget til, saa skal dog saadan en alligevel antegne sig for noget vist, og om det kunde synes alt for lidet efter hans Stand og Midler, kan han derhos beraabe sig paa, at han derforuden saaledes spiser een eller flere Fattige; Dog skal Inspecteurerne have flittig Opsigt dermed, at den Fattige bliver forserget upaaklagelig. Der skal og være en Fattig-Bøsse, som skal omgaae til alle Bryllupper og Barseler, som holdes i Byen, og er det hos fornemme Folk, skal een af

(*) See foransorte Rescr. 5 Mart. 1734. 1 og 2 §, samt Rescr. 9 Maj. 1760.

24 Sept. af Inspecteurerne selv gaae om dermed, paa det Stærterne til des større Gæmildhed kan opmuntres. I hvert Værtshuus skal ligeledes være en Fattig-Bøsse, hvori Værten skal indsamle Penge og hvert halv Aar de indkomne Penge til de Committerede i hver Bys leve imod Qvittering; Til hvilke Bøsser Inspecteurerne skal have Nøglen, hvilket alt skal indrettes og dermed omgaaes saaledes, at af en frivillig Gave ej gives nogen Tvang.

3.) I hver Kiøbsted skal være en Kiste til de Fattiges Kasse med 3 forskellige Laase og Nøgler, hvoraf Sognepræsten skal have den ene, Magistratens Middel den anden, og 2de Borgere den tredje, men hvor ingen Magistrat er, da Sognepræsten den ene, Byefogden den anden, og Kirkens Forstandere den tredje; og maae ingen alene over de Fattiges Midler raade, men det skal i Hensværelse af dem samtlige skee.

4.) Hvad som sendes Præsten til Fattige, maae han ikke uddele efter Behag, men skal lægge det i de Fattiges Kasse, at det kan komme saavel den ene, som den anden til Nytte, med mindre den, som sender, udtrykkelig vil have det givet til et vist Slags Fattige, da Præsten ved saadanne Ordres Fremvisning maae det efter Giverens Villie uddele.

5.) Hver Mandag, om det ikke er Helligdag, skal Almisen uddeles af Inspecteurerne til de Fattige, som enten selv skal komme, eller, om de ikke ere saa stærke, en anden paa deres Vegne, at antagme det, de ere antegnede for.

6.) Alle Fattige, som kan arbejde, skal, enten de vil eller ej, henses til Arbejde til de Byer, hvor Manufacturer ere indrettede.

7.) Om fattige Drengsbørns Naturel skal Inspecteurerne sig vel erkynlige, og er nogen iblant dem, som har stor Lyst til Bogen og er af et meget got Hæmme, da sætte dem i den latinske Skole, hvor de af Sko-

lens

lens Indkomster skal hjælpes frem for nogen anden. 24 Sept.

De andre sættes til Haandværker, og skal Mesterne tage til Lære af Byens Indfødte, saa længe stikkelige og dygtige af dem ere at faae; vise de sig i deres Tjeneste vanartige, at Mesterne ikke kan være fornøiede med dem, klage de det for Inspecteurerne, som skal sende dem til Directeurerne i Kbhvn, at de paa Børnehuset eller andensteds kan blive hensatte.

8.) Naar nogen begierer at indskrives i de Fattiges Tal, skal Inspecteurerne vel give Agt paa samme Person's Forhold, og har han ved Drukkenhed eller andre Laster forarsaget sig selv Armod, maae han ikke antages, men sendes til Kbhvn, for at komme i Pesthuset, om han ikke til Arbejde er dygtig; Iser skal de heri handle redelig uden Passioner, som de det for Gud og Kongen agte at forsvare, og ingen antage for Gunst og Ven-skab, ikke heller udelukke nogen af Had og Brede. Vil Inspecteurerne ikke antage en Fattig, der er ligesaa høit nødtrængende, som de Indtegnede, kan den Fattige beklage sig for Magistraten, der skal staa ham Riet; Skee det ikke, og den Fattige nødes at angive det for Stiftamtmanden, skal han hjælpe ham til rette, og da skal Magistraten tilligemed Inspecteurerne, om de findes ej at have haft lovlig Aarsag, bøde til de Fattiges Kasse i Kbhvn 10 Rdlr.

9.) Inspecteurerne skal under tilbørlig Straf 3 Maanedes efter første Publications Dato indsende til Directeurerne i Kbhvn rigtig Efterretning, hvorvidt de i dette Værk ere avancerede og hvad Stand de have bragt det til (*).

10.) Ved hvert Aars Udgang skal Regnskaberne af Inspecteurerne, og inden 6 Uger derefter af Stiftbe-

D 5

salings

(*) Efr. Rescr. 22 og 29 Dec. 1708.

24 Sept. falingemanden og Biskoppen attesterede, til Directeurerne i Kbhvn sendes, som dem ved Bogholderen skal lade revidere, og derfor Qvittering efter Sagens Beskaffenhed give (*).

II.) Hvor der ere Høspitaler, der forvaltes de efter Fundatserne; dog da der ikke paa alle Steder omgaaes dermed, som Kongen gierne ønske, saa skal Forstanderne hvert Aar inden den 1 Jul., saa fremt ikke Fundatserne anderledes expresse determinere, indlevere deres Regnskaber til Stiftbesalingsmanden og Biskoppen, som dem skal attestere og indsende til de Fattiges Directeurer, som det skal approbere og qvittere derfor. Forsømmes det, da skal de, Forsømmelsen findes hos, betale til Kbhvns Fattiges Kasse 2 Rdlr., for hver Dag de over den 1 Jul. dermed udeblive, og foruden svare til den Skade, derover kan forarsages, med mindre der er lovligt Forsald, hvilket de strax i Tide skal give Directeurerne tilkiende, om det ellers skal gielde (Nøiere bestemt ved Fr. 23 Febr. 1748 **).

12.) Ingen Fremmede maae herester uden Kgl. speciel Tilladelse gaae omkring at søge Almisse, ej heller maae nogen give saadanne Fremmede Concessions-Breve at søge enten Geistligheden eller andre, saasom Kongen vil have Sig Selv forbeholdet deri at dispensere. Fordrister nogen sig hertil, skal han for hvert Brev, han udgiver, bøde til Kassen i Kbhvn 12 Rdlr. Og hvem saadanne Recommendation-Breve forekomme, og ikke strax sender dem til Directeurerne, bøde 4 Rdlr.; kan den herimod Handlende ej betale 4 Rdlr., da straffes han paa Kroppen. Og forbydes alle Tingsvidner, Sognevidner eller Præsteattester, undtagen de, som

(*) Efr. Rescr. 19 Apr. 1721.

(**) Efr. Rescr. 5 Jan. 1711.

som de fremlægge, der have lidt Søe-Skade og Ilds 24 Sept. vaade. Men paa det Angiveren ej skal holdes tilbage af Frygt for Vrede og Ugunst, maae han uden Skrift, Navn og Haand sende Originalen ind til Directeurerne alene under en forseglet Convolut. Særgemænd, Siskere og andre Undersaatter, som bøde ved Søekanten, forbydes alvorlig at føre nogen fremmed Betler herind, under 4 Rdlrs Straf til Byens Fattige for hver Person han fører, og desuden efter Omstændighederne ansees med anden vilkaarlig Straf (See Forbud 18 Dec. 1715, Fr. 23 Febr. 1725, 6 Oct. 1731 og 18 Mart. 1778 *).

13.) Tøtere maae ingenlunde taales i Kongens Riger og Lande, men skal af Stedets Nørrighed, hvor de findes, paagribes, dem efter Loven straffes, hvis de have med at fare (hvilket skal høre Byens Fattige til), og de strax komme Riget; Fortøve de endda efter Advarsel, skal de sættes i Nafphuset, der at fortiene deres Brød. Og holde slige Folk sig tilside enten paa Marken eller i Skove, skal Amtmanden sogneviis lade dem eftersætte og paagribe. Hvo dem huser, skal bøde for hver Nat 16 Lod Sølv, hvilke Kongen skienker til Byens Fattige. 14.) Findes nogen fremmed Betler, som enten ved Inquisitionen havde forstuet sig eller siden sneget sig ind i Landet, skal Inspecteurerne, saasnart det dem er tilkiendegivet, lade ham tage i Forvaring og saa længe med Vand og Brød underholde, indtil han ved bekvem Leilighed kan forsendes til Kbhvn, da han enten under Militien, om han dertil er bekvem, eller paa andre Steder skal blive forsynet (See Fr. 18 Mart. 1778.

(*) Efr. Rescr. 20 Oct. 1711, 7 Sept. 1715, 8 Nov. 1726 og 26 Aug. 1735.

24 Sept. 2 § *).

15.) Verterne og Kroeholderne i Riidskæderne maae ingen ubekjendte Folk eller Betlere længere huse end een Nat, før de give de Fattiges Inspecteurer det tilkiende, under 10 Rdlrs Straf, $\frac{1}{2}$ til Angiveren, $\frac{1}{2}$ til Stedets Fattige. Saa straffes og den paa Kroppen, der ej kan betale de 10 Rdlr. 16.) Rettens Betiente maae ej meddele nogen, som har lidt Skade af Ildbrand, noget Tingsvidne anderledes, end med den Clausul, at samme ej længere end eet Aar skal være gyldigt (**). 17.) Paa de

(*) Efr. Rescr. 16 Dec. 1735 og 14 Sept. 1736.

(**) Men ved Rescr. 23 Aug. 1745 (til Stiftamtmandene i Danmark) er det befalet: At saasom iblant de paa Landet omløbende Betlere findes mange Bønder, som, naar deres Huse og Gaarde ved ulykkelige Hændelser ere afbrændte og de derom have erhvervet sig Tingsvidne, derefter ikke alene en Tidlang dermed gaar omkring, men ofte løbe saa længe hele Landet igiennem, at de til Slutning vannes til Bettelstaven og ved lang Lediggang gjøres saa uskikede til Arbejde, at de siden ere Landet til dobbelt Byrde; det og ligeledes er befundet, at naar saadan en afbrændt Mand har saalænge, som han got har tyktes, benyttet sig af saadant Tingsvidne, han da samme til andre haver solgt, der atter en Tid lang have benyttet sig deraf, til at kunne under saadant et Stin frit gaar om og tigge over alt; Saa maae intet saadant Tingsvidne, som for afbrændte Folk bliver udskædt, gjælde eller være længere i Kraft end et fierding Aar, for derefter at kunne og maae søge Almisse, og derforuden maae det ikke bruges uden i det Amt, hvor Ulykken sig haver tilbraget, hvilke begge Voster Amtmanden skal tegne paa Tingsvidnet, naar han giver sin Tilladelse til Vedkommende dermed at omgaae; paa det og herover straffe kan blive holdet, skal Stiftamtmanden lade sig kundgiøre alle Magistratspersoner i Riidskæderne samt anden Ørig- hed og Rettens Betiente paa Landet, at, naar dem forekommer saadant et Tingsvidne, som enten var over fierding Aar, eller blev brugt uden for det Amt, hvor Ildbranden haver været, de da lade Personen, som dermed gaar omkring, anholde og ham med Tingsvidnet forsende til Amtmanden, af hvilken det var paa- krevet, for derefter at tiltales til vedbørlig Strafs Ud- delse. (Noiere bestemt ved Brandforsøkkings Anordn. for Landet 29 Febr. 1792. 19 §).

de Fattiges Lønnet skal Inspecteurerne vel give Agt, 24 Sept. og findes nogle, som elske Drif og Gylserie, flaaes og klammes, ere letferdige med Banden og Svørgen eller anden uteerlig Snak, skal de først alvorlig paaminde, og i Prædiken efter Tertens Anledning straffes skarpt af Guds Ord; Hielper det ikke, da paa nogen Tid at miste deres Almisse. Er det og forgieves, da at sendes til Kbhvn, der at sættes i Pest- eller Spindehuset. Saa ofte Leilighed gives, skal Præsten formane dem til Guds frygt og at flye alle Laster, især paaminde de Lemlæstede, at de paa Gaden og i Kirken, det meste mueligt, skjule deres Drek og Feil. Fremvise saadanne Fattige deres lemlæstede Lemmer, for at erholde Almisse, skal de sættes i Hullet og nogle Dage straffes paa Vand og Brød. Men andre Fattige, som i Ansigtet have Glod eller Kræft, skal i Hospitaller og andre Fattiges Huse frem for nogen anden indføres, og maae ej lade sig see i andre Kirker end i Hospitals Kirkerne, eller paa andet public Sted, at frugtsommelige Qvinder ej derover skal forstrækkes. 18.) De Fattige skal indrømmes et vist Sted i Kirken, enten i Stolene eller paa Gulvet, hvor de skal have et Sted for sig selv, og paa Kirkens Bekostning gives en Føldestoel, som de kan bære med sig, eller gjøres Klapper, de kan sidde paa; paa det Præsten desbedre kan mærke paa deres Forhold under Prædiken; og skal Klokkeren hver Søndag give Agt paa dem, som ere borte, og inquirere om Aarsagen til deres Udeblivelse, hvilket han skal give Præsten tilkiende. 19.) Hver Søndag, fra Klokkeren 12 til det ringer sammen til Aftensang, skal de danske Skolemestere møde i Kirkerne (om der er flere end een) Vinter og Sommer, og informere Ungdommen i deres Catechismo, da saavel deres egne Discipler, som alle andre Dreng og Piger, der

24 Sept. der ere under 16 Aar, skal møde (See Fr. 13 Jan. 1736. II §). Forholder deres Husbonde dem derfra, skal de for hver Gang bøde til de Fattiges Kasse 1 Mk. Blive Børnene af Modtvillighed borte, skal de straffes med Hug af deres Husbonder, og de Fattiges Børn af deres Skolemestere. Ved Catechisationen skal Sognepræsten eller Capellanen være tilstede at høre, om alting ordentlig forrettes, eller, om de have selv om Eftermiddagen Prædiken eller ere i andre lovlige Forfald, skal en anden af Inspecteurerne være overværendes; Gjørsumme de det, naar de ere lovligent advarede, skal de for hver Gang bøde til de Fattiges Kasse 1 Mk. Alle Almisse-Lemmer, som have Hælbred, skal og møde i Kirken at paahøre Ungdommens Underviisning. 20.) Ingen maae herefter holde Skole, uden han tilforn er examineret af Præsten i Magistratens Nærværelse, om han er saa grundet i sit Christendom, at han kan undervise andre, og tillige kan regne og skrive, saavidt fornødent gøres; og tages dertil fattige Studenter. Og paa det de desbedre kan have deres Ophold og informere uden Betæling de i de Fattiges Tal indskrevne Børn, skal de være forstaaende for de ordinaire Byens Tynge; Og skal de Skolemestere, som undervise den fattige Ungdom, intet videre til de Fattiges Underholdning paalægges; Saa maae og ingen anden, enten Mand- eller Qvindes-Personer, holde Skole, end han eller de, som efter Byens Størrelighed af Sognepræsten og Magistraten samtykkes. Dog forstaaes herunder ikke de, der i Byen og deslige undervise Pigebørn; Gjør nogen herimod, skal baade de, som holde Skole, og de, som lade deres Børn gaae deri, straffes med en Mulct, hvilken af Magistraten skal inddrives og leveres til Inspecteurerne, som dele den mellem Byens Fattige og Skole-

Skolemesteren, som det angiver. 21.) Naar no- 24 Sept.
gen af de Fattige døer, skal de nyde frie Jord, og ej heller betale noget til Præsten eller Klokkeren; til Graven at kaste og den Døde at bære til Jorden, skal Magistraten forordne af Bøgttere, Staaersfogder og andre, om deres Tal ej er tilstrækkeligt, saa mange, som dertil behøves (*); Kisten, og hvad der hør til, bekostes af det den Fattige efterlader sig; strækker det ikke til, da af den Fattiges Kasse; hvorimod naar den Afdøde efterlader sig noget over Begravelsens Omkostning, da hør det ved Auction sælges, og komme Kassen tilgode. 22.) Første Søndag efter Paaske og efter Mikkefsdag skal denne Anordning aarlig efter Prædiken Ord fra Ord oplæses af alle Prædikestole, saavel i Kiøbstæderne som paa Landet, med Formaning til Menigheden og de Fattige at rette sig derefter. 23.) Kan nogen enten af Inspecteurerne eller andre, i Kiøbstæderne eller paa Landet, optænke noget til dette Værks Forbedring, da have de det at give Directeurerne tilkiende ved Skrivelse; og skal saadanne Breve passere frie med Posten. Men Regnskaber og andre Documenter, som ere for besværlige for Posten, skal sendes med andre visse imellemgaaende Bud. Herudi maae ingen Vognmand, som kører for Penge, vægre sig, da det ham ellers af Dyrigheden under Straf skal paalægges.

II Post. Med de Fattige paa Landet skal saaledes forholdes:

I.) Stiftamtmandene og Bisperne, hver i deres Stift, skal constituere Provsten i sit Herred og Herredsfogden i sit District til at være Inspecteur over de Fattige, som findes i deres Herred

(*) Efr. E. Br. 29 Apr. 1786.

24 Sept. der og Virker; og skal Provsten, Herredsfogden og Birkfogden have flittig Indseende med de Fattige, saaledes som de agte det for Gud og Kongen at forsvare, at alle Ting efter denne Anordning blive efterlevet, og ikke spare deres Flid til noget af alt det, som kan tie-
ne til denne Kongens velmeente Intention at befordre (*). 2.) To Uger i det seeneſte, efterat denne Fr. er dem meddeelt, skal de fare Cogn fra Cogn og med Sognepræsten, som skal abjunderes 3 eller 4 af de vittigste og bedste Sognemand (der i de Fattiges Inspection skal være hans Medhjælpere, og maae, om de det forlange, efter 3 Aars Forløb med andre lige byg-
tige omverles), først inquirere om fremmede Betslere og deres Navne antegne med Stedet, hvorfra de ere. Er nogen udenrigs fra, da skal han advares inden 2 Solemærker at qvittere Herredet, med mindre Sygdom holder ham ved Sengen; lader han sig finde efter den Tid, maae ingen huse eller herbergere ham, under
Straf for hver Nat af $\frac{1}{2}$ Rdlr, $\frac{1}{2}$ til Angiveren, $\frac{1}{2}$ til Sognets Fattige. Er han saa arm, at han har intet at komme fort for, skal Præsten formane Sognesol-

(*) I Følge Refcr. 6 Nov. 1739 (til Stiftamtmandene og Biskopperne i Danmark) skal Amtmanden (saalom han bedre kan kiende Folkets Tilstand og Omstændigheder i hans Amt, end Stiftbefalingsmanden og Biskoppen) som Præsæs, tilligemed Amtsforvalterne eller Regiments-Præbieren og Provstene, Inspectionen over de Fattiges Væsen udi Amtene i Danmark herefter foresaae, og tilligemed de øvrige forbemeldte Inspecteurer have den Myndighed, alt hvad de Fattiges Væsen angaaer og derom kan foresalde, at handle; dog at det skal være enhver forbeholden, som finder sig ved Inspecteurerne fornærmet, med deres Klage at indkomme til Stiftbefalingsmanden og Biskoppen, som Directeurer, hvilke deslige Klager have at undersøge og fæste enhver Ret samt muli-
tere dem, som uden Narfag klage over Inspecteurerne's Resolution. (Efr. Refcr. 5 Mart. 1734. 3 §).

ket at flyde noget tilsammen, hvori han selv bør gaae 24 Sept.
dem for med sit Exempel, og da kan det meddeles ham til en liden Rejsepenge; Forsøger han sig da ikke bort eller kommer igien, skal Sognemandene føre ham til Herredsfogden, som paa den almindelige Kasses Befostning, hvorum siden meldes, lader ham føre til næste Fæstning eller til Spindehuset i Kbhvn. Er han eller hun fra en anden Provints eller Herred, skal de begive sig derhen, med mindre de nogle Aar have været i Sognet og forholdt sig skikkelig, da de maae blive (See Fr. 6 Oct. 1731 og det anførte Refcr., samt Fr. 18 Mart. 1778 *). 3.) Derefter forfatte de en rigtig Specification paa Almisselemmerne, og først antegne Blinde, Sengeliggende og dem, som slet intet kan for-
tiene; samt mage det saa, at de kan have deres Ophold; dernæst smaae Forældreløse Børn, hvilke Præsten og Medhjælperne skal sørge for, at nogen tager til sig, som nyde til deres Opfostring, hvad dem bliver tillagt; Endelig skal dem, som formedelsst slet Hælbred, mange smaae Børn eller andre lovlige Narfager ikke kan fortiene det, hvoraf de kan subsistere, nogen Hielp tillægges; Herpaa skal Præsten holde rigtig Bog og enhver ved Navn, Dag og Datum, naar de antages eller dør, indføre. 4.) Dernæst skal de kalde Sognemæn-
dene for sig, og tilkiendegive dem Kongens Villie; Si- den gives dem en alvorlig Formaning af Sognepræsten, ligesom om Rixstæderne er meldet. Derpaa høre de hvad de godvillig vil give aarlig til de Fattiges Underholdning; og som det er Bonden lettere at give Brød, Meel, Erter og andre ædende Varer, som de avle af Jorden, end rede Penge, og bequemmeligere for den
Fat-

(*) Efr. Refcr. 25 Jul. 1735 og 28 Jun. 1737.
II Deel P

24 Sept. Fattige, som paa Landet ej altid kan faae for Penge, hvad han behøver, skal de Committerede først giøre Over-
slag, hvormeget den Fattige til Nødtørst behøver om
Maret, og siden assignere ham sine visse Mænd i Sog-
net, som enten ugentlig eller maanedlig paa en vis Dag,
efter de Committeredes Godbefindende, skal levere til den
Fattige den Deel, han bliver indskrevet for. Præsten
lader sig selv først indskrive for een eller flere Fattige,
som han tager sig paa efter sine Vilkaar at bespise, og
deri gaaer Menigheden for med et got Exempel (*).
5.) Udi denne Ligning skal ej reflecteres paa, hvad
HartKorn Gaardene staae for, men paa Mændenes
Tilstand, som behoe dem. 6.) Naar de Fattige paa
den bestemte Tid begiere Almøssen, skal den med et
velvilligt Hjerte meddeles; Forholdes den dem, da be-
klage de sig for Præsten, som strax skal paaminde den
For:

(*) I Folge Rescr. 28 Mart. 1732 (til Directeurerne
for de Fattiges Væsen i Danmark) skal med Fattiges
Underholdning paa Landet saaledes forholdes, at de Fat-
tige skal spise hos Bønderne en eller 2 Dage om Ugen,
ligesom Mængden af Fattige findes i Sognet og ligesom
Bøndernes Vellystighed er til; hvorefter de Fattige bør
giøre den Bønde, hos hvilken de spise, til Tieneste hvad
de kan, paa den eller de Dage de nyde Kosten hos ham;
og hvad de Fattige til Klæder maatte behøve, kan de for-
synes med af Herreds-Kassen, til hvilken Proprietairerne,
Præster, Forpagtere og andre bør give noget i rede Pen-
ge; ligesom det og paa de fleste Steder i Siøllands Stift
feer, i Folge Fr. 24 Sept. 1708. 4 §; og om det kun-
de hende sig, at en eller anden velhavende Bønde heller
vilde give noget godvilligen til Sognets Fattiges Forpleg-
ning i rede Penge, end spise en Fattig, saa kan det Bøn-
den vel tillades; dog at hvad Penge, han udgiver, kom-
mer til Herreds-Kassen, hvilket Middel og i sig selv er
det tjenligste; thi gives de Fattige Korn eller Penge,
maa man befrygte, at ligst af dem i een eller flere
Dage til Unytte kunde fortares, og de siden tvinges af
Hunger til at betle; Bønderne udlove og ofte meer, end
de kan holde; men have de visse Tider om Maret selv
kun lidt til Føde, maa de Fattige tage til Rakke, med
hvad de formaae.

Forførmelige om sin Pligt. Vil han ikke rette sig der: 24 Sept.
efter, skal først deres Navne fra Prædikestolen offentlig
aflæses, som ikke godvillig vil betale, og omsider, naar
det endda inden 14 Dages Tid ikke skulde hielpes, skal
Præsten angive det paa Kongens Gods for Amtmanden,
og paa andres Gods for Proprietairen, hvilke skal ud-
stæde Ordre, at det hos de Naaklæssige vorder udpanter.
7.) Dog, som det vel og kan være paa den Tid, at
Bønden selv fattes og har ikke videre, end ham bliver
forstrakt af andre, skal de Committerede indrette Delin-
gen saaledes, at de, hos hvilke ligst er at formode, betale
deres Pension, naar de have indhøstet, og reservere de
andre til videre frem. Dersom nogen formaaer Præsten
eller en anden vederhæftig Mænd til at giøre Forskud
for sig, skal den, som Forskuddet giør, ubehindret nyde
sin Betaling igjen, strax der er indhøstet; og paa det de
skal lade sig finde des villigere hertil, skal saadant Forskud
være prioriteret frem for al anden Gæld; saa at om
Bønden imidlertid enten dør eller Stedet i andre Maa-
der vorder ledigt, skal det ham af Rættens Middel For-
lods udbetales, saasom det er ad pios usus og kun impor-
terer en ringe Ting; derfor maa ingen lade det staae
hen over eet Aar, at det ej skal løbe for høit op og
blive Bønden til Tynge, naar han det siden paa eengang
skal betale, eller Proprietairen til Fornærmelse i sin Ret;
og maae de Laanende for deres Laan ej ringeste Opboed
begiere eller annamme, men bør være fornøiede, naar de
lige saa meget og got, som de have udlaant, igjen be-
komme.

8.) Proprietairerne, som have deres
Gaarde i Sognet, skal iligemaade anmodes efter deres
Vilkaar at betænke den Fattige, og hvad de udlove, skal
gives i Penge, som skal være en Hielp til Klæder for
dem, der ere stet hielpeløse, hvilket og er at forstaae om
Forpagtere, Ridfogder og andre Velhavende, som

24 Sept.

ere i Sognet; til hvilken Ende en Fattig-Bøsse skal indrettes med 3de Laase, hvortil Præsten haver den eene Nøgel, en af Medhjælperne den anden, og Herredsfogden den tredje; hvilken Bøsse ikke maae aabnes uden i Præstens og samtlige hans Medhjælperes Overværelse, og maae Proprietairerne have deres Ridesfogder og Fuldmægtige overværende ved Administrationen (*).

9.) Skulde dette, som saaledes godvillig udloves, ikke tilstrække, og Inspecteurerne finde, at Sognefolkene evne ej formaaer videre, skal de inden 3 Ugers Forløb give det tilkiende for de Fattiges Directeurer i Kbhvn, tilligemed en fuldkommen Relation om deres Forretning, da Kongen vil enten ved Tillæg aarlig af Kirkerne, efter deres Indkomsters Veskaffenhed, eller i andre Maader komme de Fattige til Hielp; Fulde Proprietairerne hertil findes uvillige og ikke give det, som raisonabelt kan være, skal det og paa samme Maade andrages, da Kongen det vil vide at remedere.

10.) Dersom der i et lidet Sogn findes flere Fattige, end Sognefolket kan underholde, maae Inspecteurerne assignere dem paa et andet større Sogn, som ikke har saa mange Bøttere; hvor de da skal nyde samme Ret, som de der boe i Sognet, dog skal det mages saa, at de blive af de Byer, som nærmest stode paa hinanden, at det skal ikke blive besværligt for de Fattige (som skal forblive i Sognerne, hvor de ere) at søge for vidt hen efter deres Almisse, hvilket dog først de Fattiges Directeurer her i Staden skal tilkiendegives, og deres Consens derover indhentes (**).

11.) Naar nogen begierer at indskrives i de Fattiges Tal, skal han give sig an for

Præ-

(*) See foranførte Rescr. 5 Mart. 1734. 7 § og 9 Sept. 1746.

(**) See Rescr. 6 Nov. 1739. III. 8 §.

24 Sept.

Præsten, som i hans Medhjælperes Overværelse, efterat de have overveiet hans Levneth og Vilkaar, skal føre hans Navn til Bogs i den Classe, som de finde billigt (*); Negtes det den Nødtørstige, da haver han sig at besvære for Inspecteurerne, og kan de ikke hjælpe ham til rette, give de det an for Stiftamtmanden og Biskoppen, som da skal sikkre hvad ret og billigt er.

12.) Med fremmede Omløbere omgaaes efter 14 § om Ridsstaderne, og at det ej skal blive Kassen til Tynge med deres Vortførsel til Herredsfogden, skal 3 eller 4 af Byemandene lægge sammen til en Vogn, og det gaaer omkring i Sognet, saa ofte det gieres fornødent. Med Tætere, der komme paa Landet, forholdes ligesom i Ridsstaderne (**).

13.) Til at kasse saadanne Omløbere bort, skal en Kasse i hvert Herred indrettes, hvortil hver fuld Gaard aarlig skal give 4 §, hver halv Gaard 2 §, hver Boel eller Huusmand 1 §, hver Dienstekarl, som nyder fuld Løn, 2 §, og halv Løn, 1 §. Hver skal hver Proprietair, enten han har Hovedgaard i Herredet eller ikke, give efter hans Guds Proportion noget raisonabelt hertil, fordi han, som burde lade bortføre dem, som findes paa Godset, bliver for en stor Byrde og Omkostning for Kaaen. Disse Penge skal Olsdermanden i hver Bye indsamle og levere til Sognepræsten, og han dem igien fremskikke til Herredsfogden med en rigtig Specification paa dem, som have betalt, og dem, der restere (**).

14.) Til denne Kasse, hvorudi alle Fattiges Penge skal indlægges, skal være

P 3

3de

(*) See Rescr. 6 Nov. 1739. III. 6 §.

(**) Efr. Rescr. 5 Jan. 1711, 25 Jul. 1735 og Canc. Br. 2 Apr. 1785.

(***) See foranførte Rescr. 5 Mart. 1734. 6 §. Efr. Rescr. 9 Sept. 1746, Canc. Br. 12 Mart. 1785 og Rescr. 20 Jul. 1787.

24 Sept.

3de differente Laase og Tøglar, hvoraf den hæieste Proprietair eller hans Fuldmægtig een, Provsten een og Herredsfogden een i Forvaring bør have. Heraf tages Omkostningen paa dem, som sendes til Kbhvn, og om Proprietairen og Provsten ej samme Tid er tilstede, gior Herredsfogden Forskud, som ham siden gortgjøres ved Proprietairens og Provstens Overværelse; og skal de over Indtægt og Udgift holde rigtig Bog, og engang hvert Aar indgive deres Regning til Stiftsbefalingsmanden og Biskoppen, som saadan efter Befindelse enten approbere eller disapprobere, og deraf til de her værende Directeurer referere.

15.) Naar nogen Flekkelig Beholdning bliver tilovers, da skal den proportionaliter deles imellem de Fattige i Herredet, hvor Inspecteurerne finde det meest fornødent.

16.) Hver Gang naar Provsten visiterer, hvilket efter Loven bør skee engang om Aaret, skal han forfare, om de Fattige nyde deres forordnede Forsøgning og alting rigtig tilgaaer efter denne Fr.; Finder han da noget, som strider derimod og Inspecteurerne ikke kan corrigere, giver han det Directeurerne i Kbhvn tilkiende, som da andrage det for Kongen efter Sagens Beskaffenhed.

17.) Kengang om Aaret tilfoge Inspecteurerne Sognepræsterne og deres Medhielpere at møde paa et beqvemt Sted i Herredet, hvor de da igiennemsee deres Bøger, de herover skal holde, og underskrive dem, om de finde dem rigtige, hvis ikke, da at give dem Anmærkelser, som de inden 4 Uger, under 2 Ridses Straf til Sognets Kasse, skal besvare.

18.) Præsternes Bøger herover skal være igiennemdragne, nummererede og forseglede af Inspecteurerne; deres Besøgning forkyder Præsten og hans Medhielpere, indtil saadant igien af de Fattiges Bøsse kan blive dem erstattet, men Skriverløn og anden Uimage nyde de intet for.

Med

24 Sept.

Med de Fattiges Levnet og Forhold skal Præsten og hans Medhielpere have nøie Indseende, og formane dem til Gudsfrugt og Stikkelighed, paaagte, om de sluttig søge Kirken, og paaminde dem, at de ikke gaae uden for Sognet at betle, men lade sig nøie med deres bestiftede Almisse. Ellers forholdes med dem efter 17 § om Ridsstræderne. 20.) Hvor der ikke ere Skoler i Sognet, skal de indrettes ved Degnene eller andre beqvemme Mand, hvilke uden Betaling skal informere de fattige Børn. De Bøger, som behøves, skaffer Præsten af de Fattiges Kasse. (See Fr. 23 Jan. 1739).

21.) Naar Børnene blive saa store, at de kan drive Plog, vogte Gieslinger eller anden smaae Gierning paa Landet, skal de sættes dertil; Dersom Forældrene vil heller lade dem gaae hen i Orkesløshed, skal Præsten med hans Medhielpere advare dem, og skal de miste deres Almisse, om de ikke rette sig. 22.) Naar Degnen om Søndagen eller andre Dage holder Catechisation i Kirken, skal den ganske Ungdom sluttig møde, især de, som ikke endnu have været til Gudsord. De, som udeblive om Søndagen, da de ej uden i sær Nødsfald maae bruges i Husbondens eller Forældrenes Tjeneste, skal af Degnen optegnes og Præsten leveres; findes da Skylden hos Forældrene, skal de for hver Gang bøde 2 § til de Fattiges Kasse; er Skylden hos Børnene selv, skal de revses med Riis af Degnen; dog skal Præsten have Tilsyn, at Degnen ikke misbruger denne Myndighed efter sine Passioner, og om Vinteren naar Dagene ere mørke, Veiene onde, at bære Consideration med dem, som boe langt fra Kirken (Esr. Fr. 13 Jan. 1736. II §).

23.) Naar en Fattig dør, og ikke efterlader sig saa meget, en Kiste kan kostes for, bekostes det af Sognets Kasse. Byemandene skal omsonst kaste Graven og bære ham til Jorden; ere ikke saa mange paa det Sted,

P 4

hvor

1708. 232 Fr. om Vætlere i Dmf II P. 23-25.

24 Sept. hvor han dør, da af nærliggende Bye. Til Præst og Degn eller for Jorden gives intet. 24.) Første Søndag efter Paaſte og første Søndag efter Mikelsdag ſkal denne Fr. aarlig Ord fra Ord læses af alle Prædikeſtole tilligemed en Specification paa dem, ſom ere indtegnede for Almisse og hvem de ere aſſignerede, da derhos ſkal gøres en alvorlig Formaning, at de rette ſig derefter.

25.) Enhver, ſom ved at gjøre noget tienligt Forſlag til dette Verks forbedring, maae ved ſkrivelse for Directeurerne i Kbhvn det andrage. Ellers forbliver det om Vætlere i alle Puncter ved denne og forrige udgangne Fr., ſaavidt de herved ej findes forandrede.

24 Sept. Fr. om Seſtes Udførſel af Danmark, hvorved Fr. 8 Febr. 1707 ophæves. p. 56.

24 Sept. Samme for Norge. p. 57.

2 Oct. Høieſte Rets Patent for 1709. p. 58.

8 Oct. Fr. At fremmede Miniſtre, ſom ved Kongens Hof ſig kunde opholde, deres Perſoner, Domeſtiqver eller Gods ingenlunde maae ſtædes eller lægges Arreſt paa for Gield, ſom de i Kongens Riger og Lande, imidlertid de der have været eller ved deres Vortreise, kan have gjort. (Paa det ingen Uorden og Miſforſtand ſkal komme af det, at nogen af Uvidenhed ſig imod de fremmede Miniſtres Caracteer ſkulde forgribe. Eſr. Cancell. Br. 20 Aug. 1774, anført ved Pl. 8 Apr. 1771 *). Cancell. p. 64.

Fr.

(*) Herved kan og mærkes, at det ved Reſcr. 2 Dec. 1741 til Politie-Meſteren i Kbhvn er (eſter forhen til ſamtlige fremmede Miniſtre gjorde Forſlag og med deres Samtoffe) befalet: At naar de hervedende fremmede Miniſtres Vætlere paa Gaderne høre nogen Alarm og Uſtyr, de ſamme da af Vægterne (naar de med det gode,

men

Fr. om Korn-Skatten i Dmf. 233. 1708.

Fr. Om Korn-Skatten i Danmark for 1709. 15 Oct. p. 65.

Forbud paa Gvedes og Gvede-Meels Udførſel 22 Dec. af Danmark. p. 67.

1709.

Fr. Om Matricul-Skatten ic. i Danmark for 4 Jan.

1709. p. 3.

Forbud paa utilladelig Fiſkerie paa de til Riber og Hadersleb Amtet hørende Øſters-Bænke. (See Fr. 26 Febr. 1720). p. 5.

Fr. Om Skatternes Paabud i Norge for 1709. 23 Mart. p. 7.

P 5

For

men forgieves, have formanet dem at være ſtille og roelike ſkal arreſteret og til Raadhuſet i et særdeles Kammer henføres; hvorfra, eſterat det er blevet bekiendt, hvem de ere og hvad de betiene, deres Herrer, om hvis paſſeret er, ſtrax ſkal underrettes; paa det at de ſaadanne deres Vætlere kan lade afhente og ſelv efter Befindende Juſtitionen over dem adminiſtrere. Tillige befaler Reſcr. 29 Dec. 1758 (til Stiftamtmandene i Danmark og Norge): At da adſkillige Haandværks-Evende og Dreng ſamt andre, naar de finde for godt at forlade deres Tjeneste, men ikke kan komme bort uden Paſs, lade ſig af en eller anden af de ved Hoffet ſig opholdende fremmede Miniſtre meddele Paſſe, for dermed at bortreise, uden at enten deres Meſtere eller andre, ſom til dem maatte have nogen Slags Prætenſion, kan ſaae det at vide; Saa ſkal Stiftamtmandene (eſterdi ſlige af bemeldte de fremmede Miniſtre til ſaadanne Perſoner, ſom ikke ere deres egne underhavende, udgivne Paſſe alene kan gielde i den Herres Land, hvis Miniſter ſamme har udfærdiget) ved ſamtlige Magiſtrater i Kiøbstæderne ſamt Færgemændene i deres Stifter lade forankalte, at ſlige bortreisende Perſoner ikke tillades at paſſere Kiøbstæderne, Fæſtingerne eller ved Færg. Stederne overføres, uden at kunne foreviſe vedkommende Horigheds Paſs paa det Sted, hvor de ere reiste fra; Og haver Kongen ligeledes Land- og Søe-Stats-Krigs-Cancelliet ſigt til Eſterretning og fornøden Forankaltning, for ſaavidt ſammes Departements kunde vedkomme, ladet bekiendtgjort.